

Зарија Бешпић¹ и Радомир Михаиловић²

РЕКЕ И ЈЕЗЕРА ЦРНЕ ГОРЕ

LES FLEUVES ET LES LACS DU MONTENEGRO

Извод

Аутори у овом раду описали су реке и језера на територији Црне Горе. Реке припадају сливовима јадранском и црноморском, а јадранског слива су: Бојана, Морача са Зетом и Цијевном, Ријека Црнојевића, Нудолска ријека и неке мање реке у Црногорском приморју и околини Скадарског језера. Црноморском сливу припадају: Ибар, Лим, Њехотина, Тара и Пива.

Језера су многобројна на овом релативно малом терену, а по начину постанка могу се поделити у три групе: тектонска, леденичка и вештачка. Тектонска језера су: Скадарско, Шаско и Зогањско, а леденичка су бројна; она већа су: Плавско, Биоградско, Црно језеро, Капетаново и Трновачко.

Synopsis

Dans cette étude les auteurs ont décrit les fleuves et les lacs se trouvant sur le territoire du Monténégro. Les fleuves mentionnés se jettent dans la Mer Adriatique et dans la Mer Noire. Les fleuves Bojana, Morača avec Zéta et Cijevna, Rijeka Crnojevića, Nudolska rijeka, ainsi qu'un certain nombre des plus petits fleuves se trouvant au Littoral monténégrin et aux environs du Lac de Scutari, appartiennent au bassin des fleuves de la Mer Adriatique tandis que les fleuves Ibar, Lim, Čehotina, Tara et Piva appartiennent au bassin de fleuves de la Mer Noire.

Sur le territoire mentionné, dont l'étendue est relativement petite, il y a un grand nombre de lacs. D'après leur origine ces lacs peuvent être divisés en trois groupes: les lacs tectoniques, les lacs glaciaux et les lacs artificiels. Les lacs tectoniques sont: Lac de Scutari, Šasko jezero et Zoganjsko blato. Les lacs glaciaux sont aussi nombreux; parmi les plus grands on compte les lacs suivants: Plavsko jezero, Biogradsko jezero, Crno jezero, Kapetanovo jezero et Trnovačko jezero.

¹ Црногорска академија наука и умјетности — Титоград

² Републички завод за заштиту природе — Титоград

РЕКЕ ЦРНЕ ГОРЕ

Црногорске реке припадају јадранском и црноморском сливу. Развође између сливова чине високи планински венци, који се ређају, почев од југоистока: Студеница на граници према Албанији, Сурдуп, Чебеза, Планиница, Псоглава, Островица, Велико Градиште, Јаворје, Лола, Војник, Голија и Лебршник, који је на граници према Херцеговини. Ови планински венци су и осетна климатска разделница, као и етничко-политичка, која се одражавала нарочито у средњем веку (Приморје, јужни простори, и Загорје северни, односно Зета и Рашка).

Јадранском сливу припадају црногорске реке: Бојана, Морача са Зетом и Цијевном, Ријека Црнојевића, Нудолска ријека, Граховска ријека и неке мање реке у Приморју и сливу Скадарског језера. Црноморском сливу припадају: Ибар, Лим, Ђехотина, Тара и Пива. Скоро све црногорске реке одликују се многим притокама.

По богатству вода истичу се реке: Бојана, Морача са Зетом и Цијевном, Тара, Пива, Лим, па и Ђехотина. Неке од већих река угрожене су загађивањем, које изазива индустрија подигнута у њиховим долинама. (Лим, Ђехотина и Морача са Зетом). Загађивање оних текућих вода у Црногорском карсту стара је чињеница и од давнина знатни друштвени проблем, о чему ћемо још говорити у овом реферату. Притоке главних река, сем Зете, нису засада угрожене загађивањем, иако су неке релативно богате водом.

Бојана је својим доњим делом гранична река између наше земље и Албаније. Она дренира Скадарско језеро, а излива се на његовом најјугоисточнијем ободу, непосредно код Скадра и западно од овога града. Увек је релативно богата водом и није у стању да сасвим одржава приближно исти ниво језера, па оно редовно периодично плави широке обалске просторе. Бојана није брза река и још се не може сматрати загађеном, а нечистоћа воде, која у њој постоји, зависна је од чистоће самога Скадарскога језера; богата је рибом.

Морача са Зетом и Цијевном рађа се широком речном челенком, која се налази дуж поменутих морских развођа, почев од притоке од Морачких капа па идући према југоистоку закључно са венцима Островице. То је брза планинска река са дубоком и сложеном речном долином, образованом у меканом дурмиторском флишу, стенама сложеног петролошког састава и подложеним распадању и разарању. Због тога је Морача, у овом свом најгорњем току, често врло мутна („као орање“, како се то каже). Међутим, то није загађеност која битно угрожава човекову околину. У том делу долине ове реке не постоји никаква индустрија.

Код села Андријева, Морача прима, са десне стране, реку Мртвицу, а са леве Сјеверницу, затим улази у познати и импозантни кречњачки кањон звани Платије, њиме тече према југу у дужини око 20 км. У том делу река се врло мало загађује, а у смислу човекове опасности скоро нимало. Од Мирочевиха до старе развалине Дукље, Морача је ускла

стрмо и узано корито у своје старе терасе, које су, као стене, постојане и не загађују нити муте много реку. Индустрије у околини нема, па се речна вода може сматрати чиста, чак се мештани редовно њоме служе за пиће, мада то није никако хигијенска вода.

Са леве стране, у селу Биочу, Морача прима своју важнију притоку Малу ријеку. Ова река се рађа ставом двеју река: Брскутске ријеке и Леваје. Мала ријека тече скоро целом дужином кроз дивљи и ненасељени кречњачки кањон и није загађена. Она пресушује лети сваке године, док је у јесен, зими и у пролеће веома богата водом.

Код Дукље Морача прима, са десне стране, Зету своју најважнију притоку, и ту почињу њена стварна загађења и наше невоље. Зета се рађа у пространом Никшићком пољу од многих врела и извора распоређених нарочито ободом овога поља, а првенствено северним, западним и нешто југозападним. Текући овим пољем, према југоистоку, Зета прима многе речице и потоке, а најважнија је Грачаница, која долази у поље са његове источне стране (из Никшићке Жупе), а улива се у Зету у југоисточном делу поља (у Сливљу).

Зета се стварно загађује у Никшићком пољу. Све њене воде које долазе са севера до Никшића, односно до Дукловог моста, релативно су незагађене. Код овога моста река прима, са леве стране, речицу Студеницу, која је доста загађена, а највише отпаcima пиварске индустрије, али то неће бити тешко отклонити. Највеће и битно загађење Зета прима од Жељезаре, чије нечистоће одлазе у реку Грачаницу, а њоме у Зету. Ово загађење веома је велико, па је Зета од Сливља, и кроз Бјелопавлићку равницу до ушћа у Морачу, веома загађена.

Пошто Зета доноси Морачи највеће количине воде, а загађене, то она од Дукље постаје већ загађена река. Ово се појачава, дуж тока Мораче све до места Ботуна, насељем Титограда и његовом индустријом, али, за чудо, не у већој мери, па тако остаје, за сада, Зета њен највећи загађивач.

Код села Голубоваца, у Зетској равни, Морача прима реку Цијевну, другу своју важну притоку. Међутим, Цијевна је релативно чиста река, сем што се и она често мути. Источно од острва Врањине Морача се улива у Скадарско језеро.

Ријека Црнојевића је релативно кратка. Рађа се југозападно од истоимене варошице врелом које одједном избија из Ободске пећине. Тече врло кратко негде до моста којим води колски пут за Вирпазар, а одатле она је сасвим умирена река, јер се не опажају скоро никакви знаци кретања воде. Тако одавде па до ушћа њена речна долина изгледа као узани, а дугачки, залив Скадарског језера. Сматра се да је ушће Црнојевића ријеке у Скадарско језеро код села званог Плоче, где прима, са леве стране, реку Каратуну која одводњава подручје Малог блата и Каруча, где су многа врела ниска, чак испод језерске воде.

Црнојевића ријека може се сматрати, за данашње прилике, још много незагађеном. Ипак је загађује Цетиње, јер све онечишћене воде овога насеља сливају се у подземне токове ове реке и излазе на врело

Ободске пећине, или на неким врелима на обали језера. Та подземна циркулација је брза, јер се налазе многи понори не само у Цетињском пољу, него и у самој вароши Цетињу, као и улици Ивана Црнојевића. Ријека Црнојевића има типично загађивање карстних текућих вода.

Нудолска ријека настаје членком потока који извиру у подножју брда Омутића и Бојањег брда. Од њих је најснажнији поток који тече кроз село Заслап. Река је усечена претежно у тријаским доломитима, а има правац СЗ-ЈИ. Улива се сада у новостворено Требињско језеро, које је потопило и доњи део долине ове реке. Релативно је чиста река, али има загађења типа карстних река.

Граховска ријека је краткога тока и повремена. Површински тече само кроз мало Граховско поље, а има правац СЗ-ЈИ; губи се у понорима отвореним на југоисточном крају овога поља. Граховска ријека се може сматрати као незагађена речна вода; она чак нема ни она класична загађења карстних вода, јер се рађа из доломита многим малим изворима, који су типа извора глиновито-лапоровитих терена.

Дуж Црногорског приморја постоји више кратких река које најчешће постају врелима и представљају карстне воде. Такве су: Рисанска ријека, Љута код Ораховца, которске воде Шкудра и Гурдић, затим Режевића ријека у Паштровићима и Брца у Сутомору. Међутим, дуж црногорскога приморја има река које нису карстнога типа. Такве су: Суторина код Херцег-Новога, Жељезница код Бара, Брдела која тече од брда Брдела према југу а улива се у Зогањско блато, затим река Међурјеч правца тока СЗ-ЈИ, која тече од села Микулића а улива се у Шаско језеро (Подручје Улциња); има у приморју још неких водених токова.

У басену Скадарског језера постоји више речица. Те реке су, са југозападне стране: Црмница и Ораховичка (Веља) ријека, а са северне има их више, и све оне одводњавају Зетску равницу. То су: Гостиљска ријека, Мала и Велика Мрка и друге. Све су оне спуштене ниско, па су под водом Скадарског језера чим оно мало надође. Нису много загађене, али се у неким осећају хемијски отпаци, као детерџенти и други.

Ибар. Црногорској територији припада од ове реке само највиши изворни део низводно до села Бача и овај опис се односи на ту речну дужину. То је типска планинска река са бистром водом која прави многе брзаке и вирове. Пролази кроз варошицу Рожаје, па се даље од овога насеља пробија кроз узану и дубоку долину кањонског типа. Прима на територији наше републике више притока, као са леве стране: Граховску и Буковичку ријеку, а са десне: Ибарац, Црну ријеку, Балотићку ријеку и друге. Ибар се још може сматрати незагађеном планинском реком.

Лим је једна од најважнијих црногорских река, иако не припада целом дужином овој републици. Има приближно праволинијску долину, правца скоро С-Ј, којом су од вајкада пролазиле веома важне саобраћајнице, а ове повезују наше приморске и загорске крајеве. Лим

постаје системом речица, које се рађају у северном простору Проклетија, заправо дуж државне границе према Албанији. Две главне реке сакупљају те речице: Вруја и Грнчар и оне се састају код Гусиња и дају реку Лучу, која се улива у Плавско језеро. На северној страни из језера излази јача река и ту се заправо рађа Лим, који одавде носи то име све до ушћа у Дрину код места Међеђа.

На свом дугом путу Лим прима, на територији Црне Горе, многе планинске притоке, а главније су, са десне стране: река Комарача, Величка ријека, Шекуларска ријека, Калударска ријека, Лешница и Бистрица. Са леве стране су важније: Злорјечица, Бистрица и Равна ријека.

Од изворишта до Иванграда Лим није битно загађен, сем што се често веома замути, јер пролази кроз глиновито-песковите терене. У Иванграду река се одједном веома загади, јер се у њу уливају, без много контроле, отпадне воде индустријских постројења, нарочито целулозе. Даље од Иванграда Лим добије, од те загађености, скоро црну и смрдљиву воду, која се више не мења на боље на дужини кроз Црногорску Републику.

Ђехотина (Ђеотина) има, углавном, правац СЗ-ЈИ. Постаје у подручју Коврена, тече поред Пљеваља и улива се у Дрину код Фоче. На територији Црне Горе нема много већих притока, а ни она није јача река. Притоке су јој, са десне стране: Козичка ријека, Брезица и Југоштица, а са леве: Везишница и Володер. Ђехотина је бистра и релативно чиста река до Пљеваља, а ту прима многе отпадне воде од индустрије и рудника угља, као и самога насеља, па се даље низводно не може сматрати да је чиста вода.

Тара је позната планинска река и припада целом својом дужином Црној Гори, сем што је према Шћепан-Пољу, на мањем потезу, гранична река према Босни. Протиче од села Пољске Бистрице до Ђемске Луке кроз дубоки, а прилично узани, кречњачки кањон, који се сматра као најлепши у Европи и по дужини и по дубини. Тара постаје од две реке: Веруше и Опасанице, које се састају у месту званом Хан Гаранчића, одакле Тара носи то име све до састава са Пивом код Шћепан-Поља. Међутим, на неким картама, Веруша носи име Тара већ од свога изворишта у Мокром.

Тара има многе притоке, а то су, са десне стране: Дрчка, Скрбуша, Свињача, Језершtica, Рудница и Драга. Са леве су важније притоке: Пчиња, Плашница, Штитарицка ријека, Бистрица и Сушица.

Тара се, за сада, може сматрати незагађеном реком, мада насеља кроз које пролази мало штете ту чистоћу, а нарочито воде сулфидног рудника Брскова код Мојковца. Пошто Тара тече од изворишта до Пољске бистрице кроз мекане глиновите и песковите терене то се она често мути. Тару треба на сваки начин сачувати од загађења, јер је то чувена река по својој лепоти.

Пиња је дурмиторска река и типска планинска. Њену дужину под тим именом тешко је одредити, јер главна изворишна река, која се

рађа у селу Горњој Буковици на југоисточном подножју Дурмитора, носи име Буковица све до западно од Шавника, а ту мења име и зове се Придворица, која се улива у Комарницу, па од тога ушћа воде носе име Комарница све до Калуђерског моста, који се налази близу Пивског Манастира, где се састаје са кратком а водом богатом, реком званом Сињац. Од тог става постаје Пива у правом смислу све до Шћепан-Поља, где се састаје са Таром и дају реку Дрину. Данас је све то измењено стварањем дубокога и пространога Пивскога језера, којим је уништена Пива од села Мратиња до Калуђерског моста, затим цела река Сињац и Комарница на знатној дужини све до Лонаца испод села Дубе.

Притоке овога главнога крака Пиве (Буковица-Придворица-Комарница-Пива) јесу: Тушина, Бијела и Врбица. Све су ове воде, за сада, чисте и загађење долази само из карста кроз који оне теку на великом простору. Реке су у овој сложеној мрежи израдиле многе кањоне, нарочито Комарница и Пива, који су међу најлепшим у Европи.

ЈЕЗЕРА ЦРНЕ ГОРЕ

Црна Гора има, сразмерно свсме прстсру, врло много језера. Она се могу поделити, по своме постанку, на: глацијална, тектонска и вештачка.

Г л а ц и ј а л н а ј е з е р а Ц р н е Г о р е налазе се само у високим црногорским планинама: Волујаку, Дурмитору, Сињавини, Бјеласици, Виситору, Проклетијама, Лукавици и Жијову. Тај простор високих планина северне и североисточне Црне Горе био је, у ледено доба, под вечитим ледом. Радом тих ледених маса постала су та многа лепа мала језера са бистром водом; зову се и горска ока. Она се налазе у старим снежним цирковима, или у долинама и карстним увалама, где су постала загатом глацијалних морена.

На Волујаку су: Трновачко језеро, Мратињско језеро, Мало и Велико Стабанско језеро. У простору Дурмитора има много ових језера, од којих су нарочито позната: Црно језеро, Змињско језеро, Мало језеро под Црвеном гредом, Шкрчко језеро (Мало и Велико), Валовито језеро, Пошћенско језеро, Вражје језеро и Рибље језеро. На Сињавини су два језера: Змињичко у Шаранцима и Забојско изнад села Добриловине. На Бјеласици су: Биоградско језеро, Пешића језеро, Шишко и Велико и Мало Урсуловачко језеро. У подручју Проклетија су језера: Плавско и Ридско, а на планини Виситору је Виситорско језеро. У подручју планине Жијова налазе се: Букумирско и Рикавачко језеро, а на планини Лукавици, североисточно од Никшића: Капетаново и Брњичко језеро.

Сва су ова језера добро проучена, па им се знају положаји у простору, облици, дубине, каквоћа воде, како се хране водом, како се засипају, где су им понори, како се и ко их загађује и доводи у питање њихов опстанак. Многа су од њих угрожена, па је потребна њихова хитна заштита.

Тектонска језера Црне Горе налазе се на крајњем југоисточном простору Црне Горе. То су Скадарско, Шаско и Зогањско језеро. Сва су она плитка, па их народ зове и блата.

Скадарско језеро заузима југозападни део Зетске равнице, а простире се дуж подножја планине Румије. Његово дно је, на неким местима, испод морске површине, па је то криптодепресија. Постала је тектонским спуштањем простора, због чега је изашла подземна вода на површину и образовала језеро, које је највеће не само у Југославији него и на Балканском полуострву. Језеро је издуженога облика са осом правца СЗ-ЈИ. Гранично је и једним делом припада Албанији. Има велико сливно подручје, па су његове поплаве редовна појава, нарочито ниских северних и североисточних простора, што изазива велике штете. Тектонски покрети захватили су и долину реке Бојане, која једино одводњава Скадарско језеро. Због тога спуштања Бојана је много изгубила од своје транспортне моћи, па је језеро све агресивније. Оно је веома богато рибом и другим живим светом.

Данас је Скадарско језеро доста очувано од загађења, али је озбиљно угрожено отпадним водама индустрије Никшића, Титограда, Цетиња, Ријеке Црнојевића и непажњом околног становништва, а басен језера веома је насељен.

Шаско језеро је постало на исти начин као и Скадарско. Налази се јужно од Владимира на око 3 km, а до њега се може доћи dobrим колским путем са више страна. Изнад његове северне стране налази се стрмо кречњачко брдо на коме је град Свач познат из средњег века као важно културно и трговачко место. Шаско језеро није добро проучено, богато је рибом, а за сада није угрожено загађивањем.

Зогањско језеро је до самога мора, а лежи одмах иза Велике улцињске плаже. Повезано је са морем преко узаног залива Милена. Има бочатну воду и у његовом басену је Улцињска солана, која свакако штити његово загађење.

Вештачка језера Црне Горе. На простору Црне Горе направљена су и вештачка језера за потребе Хидроенергетике и индустрије. То су мало Граховско језеро, у Никшићком пољу Крупац и Слано, у Никшићкој Жупи Ливеровићко језеро и у Пиви велико и дубоко Пивско језеро. За сада она нису угрожена загађивањем, сем онога класичнога из карстног подземља.

Ми нисмо хемијски испитивали ове воде о којима смо овде говорили, него смо проматрајући њихове друге особине обраћали пажњу и на загађивање, ту немилу појаву, која се, у овом нашем времену, много шири.

Напоменули смо напред да су воде у карсту, нарочито класичном, као што је црногорски карст, хигијенски редовно нечисте. Падавине на површину карста одмах пролазе кроз пукотине у подземље, носећи са површине сву нечистоћу са којом излазе на врела. Неке земље (Француска, на пример) донеле су одавно законе о заштити вода у карсту (одређивање места за гробља, строга забрана бацања отпадног материјала и

животињских лешева у јаме и шкрипове), али је то мало помогло хигијени вода карстног простора и оне се морају хигијенски дотеривати хемијским средствима.

ЗАКЉУЧАК

Црна Гора има, сразмерно својој територији, много река и језера.

Реке припадају јадранском и црноморском сливу. Развође су између сливова високе планине, које се ређају, почев од југоистока: Студеница на граници према Албанији, Сурдуп, Чебеза, Планиница, Псоглава, Островица, Велико Градиште, Јаворје, Лола, Војник, Голија и Лебришник, који је на граници према Херцеговини.

Јадранском сливу припадају реке: Бојана, Морача са Зетом и Цијевном, Ријека Црнојевића, Нудолска ријека и неке мање реке у Црногорском приморју и околини Скадарског језера. Црноморском сливу припадају: Ибар, Лим, Ђехотина, Тара и Пива.

Све Црногорске реке имају многе притоке, а то су обично брзи и плаховити планински токови, нарочито оне црноморског слива.

За сада су угрожене загађивањем особито Лим, Ђехотина, Зета и Морача у доњем свом току када прими Зету па до свога ушћа у Скадарско језеро. Мање су загађене Ријека Црнојевића и Тара.

Црногорска језера се могу поделити, по начину постанка, на тектонска, глацијална и вештачка.

Тектонскога порекла су: Скадарско језеро, Шаско језеро и Зогањско језеро. Ови језерски басени постали су епирогенским спуштањем терена, услед чега је избила, на нижим просторима терена, подземна вода и образовала језера.

Глацијалнога порекла су многа мања језера у простору високих црногорских планина, где је владала, за време плеистоцена, хладна клима (ледено доба). Да поменемо само нека од ових језера: Плавско, Биоградско, Црно, Капетаново и Трновачко.

Поред ових језера природнога постанка, на простору Црне Горе има и вештачких, а нека од њих су знатних дубина и већих површина: Пивско језеро, Крупац, Слано и Ливеровићко језеро. Она су подигнута првенствено за потребе електропривреде.

Од језера су угрожена загађивањем, за сада, Скадарско језеро и то првенствено Морачом и, мање, Црнојевића ријеком. Мала језера угрожавају се подизањем пастирских станова у њиховој непосредној близини, одакле се спира у језера нечистоћа, а оживљава се и ерозија, те се затрпавају њихови басени.

Zarija BEŠIĆ et Radomir MIHAILOVIĆ

LES FLEUVES ET LES LACS DU MONTENEGRO

Résumé

En proportion de son étendue au Monténégro il y a un grand nombre de fleuves et de lacs. Les fleuves se jettent dans la Mer Adriatique et dans la Mer Noire. Les hautes montagnes représentent la ligne de partage des eaux. A partir de SE se sont les montagnes suivantes: Studenica, à la frontière vers l'Albanie, Surdup, Čebeza, Planinica, Ostrovica, Veliko Gradište, Javorje, Lola, Vojnik, Golija et Lebršnik, se trouvant à la frontière vers la Herzégovine.

Les fleuves Bojana, Morača avec Zéta et Cijevna, Rijeka Crnojevića, Nudolska rijeka ainsi qu'un certain nombre des plus petits fleuves se trouvant au Littoral monténégrin et aux environs du Lac de Scutari, appartiennent au bassin des fleuves de la Mer Adriatique, tandis que les fleuves Ibar, Lim, Čehotina, Tara et Piva appartiennent au bassin de fleuves de la Mer Noire.

Tous les fleuves monténégrins ont beaucoup d'affluents. Habituellement ce sont les fleuves de montagne, forces et violents, particulièrement ceux qui se jettent dans la Mer Noire.

Actuellement les fleuves Lim, Čehotina, Zéta et Morača, dans son courant bas, après l'accueil de la Zéta, jusqu'à son enbouchure dans le Lac de Scutari, se trouvent spécialement au danger de la saleté. Les fleuves Rijeka Crnojevića et Tara sont moins salis.

D'après leur origine les lacs monténégrins peuvent être divisés en trois groupes: les lacs tectoniques, les lacs glaciaux et les lacs artificiels.

D'origine tectoniques sont les lacs suivants: Lac de Scutari, Šasko jezero et Zoganjско blato. Les bassins des lacs nommés ont été formés par l'éboulement épirogéniques du terrain qui, sur les surfaces plus basses, avait provoqué le jaillissement de l'eau souterraine et la formation des lacs.

La majorité des plus petits lacs se trouvant sur la surface des hautes montagnes monténégrines sont d'origine glaciaire, Ils ont été formés là où, pendant le Pléistocène, avait régné le climat froid (la période glaciaire). Nous citons les noms de certains lacs, par exemple: Plavsko jezero, Biogradsko jezero, Crno jezero, Kapetanovo jezero et Trnovačko jezero.

Excepté les lacs d'origine naturelle, sur le territoire du Monténégro, il y a aussi des lacs artificiels. Certains d'eux ont la profondeur remarquable et la plus grande surface. Ce sont les lacs suivants: Pivsko jezero, Krupac, Slano jezero et Liverovičko jezero. Tout d'abord les lacs mentionnés ont été construits pour les besoins de l'économie et de l'électrification.

Actuellement le Lac de Scutari est menacé par la saleté, surtout par les fleuves Morača et Rijeka Crnojevića. Les petits lacs sont menacés par la construction des habitations pour les bergers, situées dans leur proximité, d'où la saleté passe dans les lacs. Ainsi l'érosion se renouvelle et par cet moyen leur bassins seront remplis.

